

Майя Іванова,

наук. співроб., Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

ОХОРОНА ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

У статті проводиться огляд дисертаційних досліджень з питань охорони права інтелектуальної власності. Обґрунтовується твердження, що узагальнення висновків у сфері охорони інтелектуальної власності сприятиме адаптації бібліотечного законодавства України до сучасних вимог.

Ключові слова: авторське право, право інтелектуальної власності, інформаційне суспільство, інформаційні ресурси, дисертаційні дослідження, бібліотека, соціальні комунікації.

Розвиток інформаційного суспільства в Україні передбачає розбудову інформаційної інфраструктури для забезпечення доступу громадян до інформаційних послуг та інформаційно-комунікаційних технологій, широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіту, культуру, спрощення процедури доступу громадян до інформації й знань за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Політика забезпечення доступу до інформації та знань спрямована на підтримку інституціональних зусиль з нарощення потенціалу національного інформаційного суспільства, надання доступу до суспільно необхідної інформації, створення і впровадження єдиної інформаційної системи надбань документальної спадщини.

Інформатизація суспільства є важливою складовою розширення можливостей для доступу до інформації, задоволення відповідних інформаційних потреб не тільки на рівні політичних перетворень, відстоювання того чи іншого політичного вибору в процесі демократизації, а й на всіх інших рівнях суспільної діяльності, що зрештою й забезпечують у комплексі суспільний прогрес [1, с. 10].

В інформаційному суспільстві акценти дедалі більше зміщуються з виробництва у сферу інтелектуальної, творчої діяльності. Інформатизація

суспільства передбачає правомірність використання інтелектуальних надбань людства. Забезпечення належної охорони прав інтелектуальної власності є однією з найважливіших умов успішного розвитку інформаційного суспільства [2, с. 441].

Актуальність дослідження обумовлена тим, що вирішення питання щодо впровадження сучасних правових і організаційних механізмів захисту прав інтелектуальної власності необхідне при реалізації стратегічних пріоритетів України щодо побудови інформаційного суспільства, утвердження інноваційної моделі розвитку, створення передумов для набуття Україною членства у Європейському Союзі.

Аналіз останніх публікацій доводить, що питанням забезпечення належної охорони прав інтелектуальної власності в бібліотечній діяльності приділяється недостатньо уваги. Окремих питань авторського й суміжного права в діяльності бібліотек у своїх наукових працях торкалися Ю. Артемов [3], О. Бойкова [4], Н. Вітушко [5], Г. Гуцол [6], Т. Кривошия [7], С. Кругових [8], Р. Поліщук [9] та ін. Окремо необхідно виділити дисертаційне дослідження П. Макаренка «Бібліотека як складова інформаційної інфраструктури системи інтелектуальної власності України» (2016) [10].

У своєму дослідженні П. Макаренко охарактеризував основні етапи розвитку бібліотечної складової інформаційної інфраструктури системи інтелектуальної власності України; визначив особливості інформаційно-ресурсного потенціалу наукових універсальних та галузевих бібліотек України, їхню роль і завдання у формуванні розподіленого веб-ресурсу у сфері інтелектуальної власності; обґрунтував модель бібліотечно-інформаційної підтримки інтерактивної комунікаційної взаємодії суб'єктів сфери інтелектуальної власності.

Однак згадані праці не дають цілісного уявлення про забезпечення належної охорони прав інтелектуальної власності в діяльності бібліотек, тому зазначене питання потребує подальшого розроблення і вивчення. Разом з тим проблемі захисту інтелектуальної власності приділяється велика увага з боку вчених інших галузей науки, переважно юридичних.

Мета статті полягає в огляді дисертаційних досліджень щодо теми захисту прав інтелектуальної власності з метою визначення стану наукових розробок у цій сфері. Що, у свою чергу, дасть можливість

виявити подібні питання, що стосуються бібліотечної справи, і визначити шляхи вдосконалення діяльності бібліотек у сфері авторського права.

Питання охорони права інтелектуальної власності у своїй більшості ставали предметом дослідження в дисертаційних роботах із цивільно-правової тематики. Одним з перших досліджень у сфері інтелектуальної власності є дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук видатного вченого-цивіліста О. Підпригори «Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності за законодавством України» (1999 р.) [11]. Проблемні питання у сфері інтелектуальної власності, які порушувалися О. Підпригорою та іншими українськими вченими, ставали вже об'єктом наукової розвідки автора раніше [12, с. 199–220].

До праць, де порушуються питання охорони інтелектуальної власності, необхідно віднести дисертаційні дослідження на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук таких учених, як О. Мельник, Р. Шишка, П. Немеш, Г. Ульянова, О. Басай [15].

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 (цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право) О. Мельник «Цивільно-правова охорона інтелектуальної власності в Україні» (2004) [13] присвячена проблемам цивільно-правової охорони суб'єктивних прав інтелектуальної власності. У праці досліджено поняття, ознаки й систему об'єктів права інтелектуальної власності, виникнення, припинення і скасування суб'єктивних прав у сфері інтелектуальної власності; визначено й досліджено основні проблеми правового статусу суб'єктів права інтелектуальної власності, зміст їхніх суб'єктивних прав і проблеми їх реалізації; класифіковано договори як основний правовий інструментарій реалізації зазначених майнових прав у сфері інтелектуальної власності; визначено основні проблеми правової охорони суб'єктивних прав інтелектуальної власності, зокрема оформлення, чинність, припинення та скасування суб'єктивних прав, їхній зміст, правові форми реалізації й захисту останніх.

Р. Шишка в дослідженні «Охорона прав суб'єктів інтелектуальної власності у цивільному праві України» (2004) [14] дослідив право на творчу діяльність і її результати, засоби його охорони, права й обов'язки творців під час творчості; розробив концепцію фантомної правоздатності –

прав неіснуючого суб'єкта (ненародженого чи померлого), визначених законом; виявив основні концепції права інтелектуальної власності; довів, що концептуальними підходами до охорони права інтелектуальної власності повинно бути усвідомлення того, що інтелектуальна власність і право інтелектуальної власності – різні речі; право інтелектуальної власності є виключним майновим правом авторів і володільців; безпосередньо володільці повинні бути максимально зацікавлені в охороні своїх прав і вживати для цього усіх можливих заходів, у тому числі щодо їх захисту в судовому порядку; держава повинна розробити і прийняти зовнішньо та внутрішньо узгоджені норми.

П. Немеш у дисертації «Правова охорона торговельних марок в Україні» (2009) [40] провів порівняльно-правове дослідження правової охорони торговельних марок в іноземних державах; вивчав історію становлення правового регулювання торговельних марок, поняття, сутності та змісту правової охорони торговельних марок, її ролі й значення в економічному розвитку держави; проаналізував питання виникнення та припинення правової охорони торговельних марок, особливості національних і міжнародних засад правової охорони торговельних марок.

Г. Ульянова в праці «Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату» (2015) [16] дослідила загальні підходи до визначення поняття «плагіат», розкрила його сутність як соціальної, етичної, правової категорії; розкрила співвідношення таких категорій, як привласнення авторства, примус до співавторства, примус до відмови від авторства, приписування авторства; визначила мету та основні напрями правової політики у сфері захисту права інтелектуальної власності від плагіату; визначила особливості вчинення плагіату в різних сферах інтелектуальної, творчої діяльності; розкрила поняття, способи цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності в судовому порядку; сформулювала пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання відносин у сфері захисту прав інтелектуальної власності.

У кандидатських дисертаціях за спеціальністю 12.00.03 питання захисту авторських прав і відшкодування шкоди вивчали У. Андрусів, Н. Бааджи, О. Боярчук, Є. Гареев, О. Дорошенко, О. Ієвіня, П. Калениченко, О. Кравченко, В. Макода, С. Петренко, О. Ришкова, М. Селіванов, О. Штефан. О. Штефан («Позовне провадження у справах з авторських і суміжних

правовідносин у цивільному судочинстві України», 2000) [17] дослідила проблеми сучасного й перспективного розвитку процесуальних засобів захисту порушення авторського права та суміжних прав у порядку позовного провадження цивільного судочинства; визначила позов як процесуальний засіб порушення цивільної справи в суді на захист авторського права й суміжних прав, його поняття, елементи, види позовів; охарактеризувала право на пред'явлення позову як суб'єктивне цивільне процесуальне право, умови та процесуальний порядок його реалізації; визначила поняття, види й ознаки осіб, які беруть участь у справах з авторських і суміжних правовідносин, проаналізувала особливості підготовки до судового розгляду, доказування та рішення суду у справах з авторських і суміжних правовідносин.

В. Макода («Правова охорона промислових зразків в Україні», 2001) [18] розглянув комплекс теоретичних і практичних питань, пов'язаних із правовою охороною промислових зразків; дослідив питання становлення і формування системи правової охорони даних об'єктів промислової власності, поняття та правові ознаки промислового зразка і його функції, а також джерела права на промислові зразки, суб'єкти й об'єкти цих прав; співвідношення об'єктів промислових зразків з іншими об'єктами інтелектуальної власності.

М. Селіванов («Захист права на комп'ютерну програму (авторсько-правовий аспект)», 2002) [19] провів аналіз норми національного й міжнародного законодавства, судової практики щодо захисту прав на комп'ютерну програму; описав окремі авторські правомочності на комп'ютерну програму; довів необхідність негайного та раптового виконання рішення суду про забезпечення доказів і застосування тимчасових заходів, пов'язаних із захистом права на цю програму.

О. Боярчук («Цивільно-правова охорона суміжних прав в Україні», 2002) [20] дослідив правову природу суміжних прав, провів аналіз права виконавців, виробників фонограм, виробників відеограм, організацій телерадіомовлення; визначив специфічні ознаки суміжних прав і критерії творчості в діяльності суб'єктів суміжних прав.

О. Кравченко («Цивільно-правове регулювання експертизи у сфері інтелектуальної власності», 2003) [21] дослідила питання цивільно-правового регулювання експертизи у сфері інтелектуальної діяльності й інтелектуальної власності. Проаналізувала три групи експертиз:

наукову й науково-технічну; експертизу заявок на об'єкти промислової власності; судову експертизу об'єктів інтелектуальної власності, у тому числі експертизу контрафактних об'єктів цієї власності. Визначила об'єкти, суб'єкти зазначених експертиз, права й обов'язки сторін, вимоги до експертних організацій, окремих експертів і їхніх експертних висновків, відповідальність за науковий рівень експертизи.

О. Ієвіня («Цивільно-правова охорона та захист прав виробників фонограм», 2005) [22] досліджувала цивільно-правові аспекти охорони та захисту прав виробників фонограм; розглянула процес формування й розвитку національного та міжнародного законодавства, пов'язаного з охороною й захистом прав виробників фонограм; визначила систему та обсяг прав виробників фонограм, а також дослідила систему цивільно-правових договорів, пов'язаних з виникненням і передачею майнових прав виробників фонограм; провела аналіз системи обмеження майнових прав виробників фонограм як засіб забезпечення балансу інтересів авторів, виконавців, виробників фонограм, організацій мовлення й користувачів.

О. Дорошенко («Судова експертиза як засіб доказування при розгляді цивільних справ щодо порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності», 2007) [23] визначив поняття експертизи як засобу доказування у справах про порушення прав інтелектуальної власності, проаналізував правові засади призначення експертизи в цивільних справах з порушення прав інтелектуальної власності, визначив процесуальні права й обов'язки експерта, принципи судово-експертної діяльності, форму і зміст висновку експерта, а також особливості дослідження й оцінювання судом висновку експерта у справах про порушення прав інтелектуальної власності.

О. Ришкова («Захист прав інтелектуальної власності за цивільним законодавством України», 2007) [24] провела аналіз норм національного й міжнародного законодавства, судової практики, пов'язаної зі здійсненням і управлінням права інтелектуальної власності; визначила місце інтелектуальної власності в соціально-правовій системі України; дослідила поняття та види об'єктів прав інтелектуальної власності, правовий статус суб'єктів прав інтелектуальної власності й реалізацію ними своїх прав і обов'язків; проаналізувала здійснення управління інтелектуальною діяльністю та інтелектуальною власністю.

Є. Гарєєв («Правова охорона винаходів», 2007) [30] проаналізував

правові норми ЦК та інші акти законодавства України, що регулюють відносини з приводу здійснення особистих немайнових і майнових прав інтелектуальної власності на винаходи; зміст майнових прав на винаходи, підстави й наслідки дострокового припинення цих прав і визнання їх недійсними; зосередив увагу на особливостях здійснення майнових прав на службові винаходи, а також особами, що не досягли повноліття.

П. Калениченко («Охорона авторського і суміжних прав у музичному шоу-бізнесі України», 2008) [26] дослідив проблеми цивільно-правової охорони авторського й суміжних прав у сфері музичного шоу-бізнесу України; визначив музичний шоу-бізнес як сферу авторсько-правового регулювання; розглянув правовий режим використання об'єктів авторського та суміжних прав у сфері музичного шоу-бізнесу України; провів аналіз проблеми обігу майнових прав, колективного управління майновими авторськими й суміжними правами, питання їх захисту.

Н. Бааджи («Відшкодування шкоди, завданої неправомірним використанням авторських прав», 2010) [27] проаналізувала майнові й немайнові авторські права, унаслідок неправомірного використання яких завдається шкода їхнім власникам; розкрила поняття та сутність категорії «неправомірне використання авторських прав» і визначила її ознаки; запропонувала класифікацію порушень авторських прав з урахуванням різних критеріїв; проаналізувала такі випадки неправомірного використання авторських прав, як плагіат, піратство й контрафакція, а також ввезення і вивезення з митної території об'єктів авторського права й суміжних прав; обґрунтувала необхідність закріплення на законодавчому рівні мінімального розміру немайнової шкоди, завданої неправомірним використанням авторських прав.

Г. Ульянова («Захист авторських прав у правовідносинах, які виникають у зв'язку з рекламою», 2008) [25] дослідила захист авторських прав у правовідносинах, що виникають у зв'язку з рекламою; проаналізувала ознаки реклами як об'єкта авторського права, співвідношення реклами й об'єктів авторського права, договірні засади використання об'єктів авторського права у правовідносинах, які виникають у зв'язку з рекламою; розглянула правове забезпечення захисту авторських прав, форми і способи захисту авторських прав, доцільність поширення практики неюрисдикційної форми захисту авторських прав, захист авторських прав у судовому порядку.

С. Петренко («Правова охорона комп'ютерної програми як об'єкта інтелектуальної власності: шляхи розвитку», 2010) [28], дослідив правову охорону комп'ютерної програми як об'єкта інтелектуальної власності; визначив елементи змісту і форм вираження комп'ютерної програми, надав рекомендації щодо визначення оригінальності програми; здійснив аналіз понятійного апарату, що використовується для визначення комп'ютерної програми; розглянув можливість використання режимів правової охорони інших об'єктів інтелектуальної власності (винаходу, раціоналізаторської пропозиції та промислового зразка) для охорони прав на комп'ютерну програму і її складові елементи.

У. Андрусів («Цивільно-правова охорона прав інтелектуальної власності на програми (передачі) організації мовлення в Україні», 2013) [29] дослідила особливості сучасного стану системи національної та міжнародно-правової охорони суміжних прав організацій мовлення; визначила правовий статус суб'єктів суміжних прав організацій мовлення; з'ясувала специфіку діяльності організацій кабельного телебачення; проаналізувала особливості надання охорони об'єктам суміжних прав організацій мовлення; розкрила сутність понять виключних майнових і немайнових прав організацій мовлення, з'ясувала їх обсяг та зміст.

Крім вказаних праць, протягом останніх років за спеціальністю 12.00.03 проводилися такі дослідження: М. Баженов «Цивільно-правовий захист авторських прав в Україні і країнах різних правових систем» (2016) [31], Л. Давид «Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав на промисловий зразок» (2016) [32], А. Данилюк «Цивільно-правовий захист суб'єктивних цивільних прав інтелектуальної власності судом» (2016) [33], І. Маліновська «Охорона прав на базу даних у цивільному праві України» (2013) [34], Я. Садикова «Предмет доказування у справах про захист авторських та суміжних прав» (2014) [35], В. Селіваненко «Правова охорона інтелектуальної власності у сфері охорони здоров'я (цивільно-правовий аспект)» (2015) [36], О. Сорвачов «Охорона прав на промислові зразки в Україні» (2015) [37].

У рамках спеціальності 12.00.04 («господарське право, господарсько-процесуальне право») проводили дослідження Н. Халаїм, С. Шевчук. Н. Халаїм («Правова охорона промислових зразків в Україні», 2000) [38] дослідила правовідносини, що виникають з приводу патентної охорони промислового зразка, зокрема в разі надання та здійснення права

на промисловий зразок, правові аспекти функціонування й запобігання порушенням виключного права на промисловий зразок у сфері господарювання.

С. Шевчук («Господарсько-правові аспекти захисту непатентованих об'єктів права інтелектуальної власності», 2011) [39] провела систематизацію положень, що сприяють створенню цілісного уявлення про непатентовані об'єкти права інтелектуальної власності суб'єктів господарювання; довела фактичне існування тісного зв'язку ноу-хау, ділової репутації та гудвілу; запропонувала класифікацію юридичних фактів, які припиняють дію на непатентовані об'єкти інтелектуальної власності.

У межах спеціальності 12.00.07 («теорія управління, адміністративне право і процес, фінансове право») проводили дослідження О. Головова, Ф. Кіріленко, Г. Корчевний, І. Кравченко, О. Ляшенко, Г. Римарчук, О. Тандир, Н. Троцюк, І. Шишко, А. Шпак, Є. Юркова.

Г. Корчевний («Адміністративна відповідальність за порушення авторських та суміжних прав», 2002) [41] комплексно дослідив проблеми адміністративної відповідальності за порушення авторських і суміжних прав, розглянув чинні статті Кодексу України про адміністративні правопорушення, які передбачають відповідальність за порушення деяких прав інтелектуальної власності, виявив недоліки та прогалини законодавства у цій сфері. Дисертантом було обґрунтовано необхідність захисту авторських і суміжних прав не тільки заходами цивільно-правового характеру, а й адміністративного примусу, зокрема заходами адміністративної відповідальності. У праці проаналізовано особливості та специфічні ознаки складу проступків, які порушують авторські й суміжні права, запропоновано шляхи розв'язання існуючих проблем і накреслено напрями вдосконалення законодавства у сфері захисту прав інтелектуальної власності.

О. Головова («Адміністративна відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності», 2008) [42] провела аналіз складу правопорушення, передбаченого ст. 51–2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, яка передбачає адміністративну відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності; визначила поняття адміністративної відповідальності за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності; розглянула

державну систему органів, на які покладено функції з охорони інтелектуальної власності та протидії порушенням у цій сфері.

І. Кравченко («Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ у сфері захисту права інтелектуальної власності», 2010) [43] розглянув поняття адміністративної юрисдикції у сфері захисту права інтелектуальної власності та з'ясував правову основу адміністративної юрисдикції у цій сфері; проаналізував роль органів внутрішніх справ у системі суб'єктів адміністративної юрисдикції у сфері охорони права інтелектуальної власності; охарактеризував склади адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, що підвідомчі органам внутрішніх справ; розкрив особливості застосування адміністративного примусу органами внутрішніх справ у сфері захисту права інтелектуальної власності.

Ф. Кіріленко («Адміністративно-правовий захист права інтелектуальної власності правоохоронними органами України», 2011) [44] дослідив теоретико-правові засади захисту права інтелектуальної власності; розкрив поняття та зміст адміністративно-правового захисту права інтелектуальної власності, місце й роль правоохоронних органів України у сфері захисту права інтелектуальної власності; показав особливості адміністративно-правового захисту зазначених прав відповідно до функцій правоохоронних органів держави; проаналізував досвід провідних зарубіжних держав щодо захисту права інтелектуальної власності.

О. Ляшенко («Адміністративно-правове регулювання діяльності ОВС в сфері захисту права інтелектуальної власності», 2011) [45] розглянула тенденції та проблеми захисту права інтелектуальної власності, які існують у діяльності органів внутрішніх справ (далі – ОВС) з урахуванням міжнародного й національного досвіду, розкрила юридичний склад адміністративних правопорушень у зазначеній сфері та відповідальність за їх вчинення; проаналізувала особливості захисту права інтелектуальної власності в підрозділах поліції і виділила шляхи його впровадження в діяльність, внесла пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства та навела шляхи розв'язання проблем, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності в ОВС України.

Є. Юркова («Адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності в Україні», 2011) [46] навела авторське визначення та розкрила

структуру і зміст механізму адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності; розкрила адміністративно-правовий статус публічної адміністрації в аналізованій сфері, визначила, що адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності – це напрям діяльності публічної адміністрації щодо здійснення реєстрації об'єктів інтелектуальної власності, видачі на них охоронних документів та застосування до порушників режиму інтелектуальної власності засобів адміністративного примусу, проаналізувала зарубіжний досвід; визначила напрями вдосконалення цієї галузі права.

О. Тандир («Адміністративно-правовий захист прав суб'єктів інтелектуальної власності», 2013) [47] дослідив теоретичні та практичні проблеми адміністративно-правового захисту прав суб'єктів інтелектуальної власності на належні їм об'єкти такого права; розкрив питання адміністративних процедур, сутність адміністративних проваджень і особливості механізму розгляду судами справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, приділив увагу дослідженню норм адміністративного та спеціального законодавства.

Г. Римарчук («Адміністративно-правове забезпечення права інтелектуальної власності в Україні», 2013) [48] розкрила зміст і юридичну природу поняття адміністративно-правового забезпечення права інтелектуальної власності, що сприяє більш предметній реалізації прав, свобод та законних інтересів громадян; встановила причинно-наслідковий зв'язок між протиправними посяганнями і шкідливими наслідками у сфері інтелектуальної власності, що безпосередньо пов'язані з об'єктом правопорушення та правопорушником; охарактеризувала форми й методи профілактичних дій, завданням яких є нейтралізувати негативні вияви суспільно небезпечних діянь і підвищити рівень правової культури та свідомості громадян у питаннях охорони й захисту прав на об'єкти права інтелектуальної власності.

І. Шишко («Адміністративно-правові гарантії авторського права в Україні», 2015) [49] розглянув місце авторського права в системі прав особи за традиційною класифікацією прав людини та громадянина; дослідив гарантії авторського права людини і громадянина, які перебувають у тісному взаємозв'язку із загальними гарантіями людини та громадянина і співвідносяться як загальне й спеціальне; запропонував напрями підвищення ефективності адміністративно-правового

регулювання шляхом удосконалення норм чинного законодавства та управлінського механізму.

А. Шпак («Адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності у сфері освіти», 2015) [50] довів, що охорона прав інтелектуальної власності у сфері освіти й захист прав інтелектуальної власності розглядаються як нерозривні поняття, кожне з яких, володіючи певною мірою незалежності, спрямовується на різнорівневе забезпечення прав суб'єктів інтелектуальної власності у сфері освіти.

Н. Троцюк («Адміністративно-правовий захист авторських прав», 2016) [51] довела, що важливими особливостями адміністративно-правового захисту авторських прав є його здійснення уповноваженими посадовими особами засобами адміністративної юрисдикції та розгалуженість нормативно-правових актів, якими регламентовано правозахисну діяльність; розкрила зміст авторських прав як об'єкта адміністративно-правового захисту, схарактеризувала систему суб'єктів адміністративно-правового захисту, а також проаналізувала адміністративно-правові засоби захисту авторських прав; дослідила міжнародно-правовий досвід захисту авторських прав, окреслила напрями вдосконалення адміністративно-правового захисту авторських прав в Україні.

Питання адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності залишаються актуальними для наукових досліджень. Протягом останніх років були захищені дисертації А. Шпака «Адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності у сфері освіти» (2015), Т. Трояновської «Публічно-правовий спір у сфері інтелектуальної власності як предмет юрисдикції адміністративних судів» (2015), І. Шишка «Адміністративно-правові гарантії авторського права в Україні» (2015), Н. Троцюк «Адміністративно-правовий захист авторських прав» (2016).

За спеціальністю 12.00.08 («кримінальне право та криминологія, кримінально-виконавче право») в Україні питання охорони інтелектуальної власності вивчалоя такими вченими, як В. Гулкевич, А. Нерсисян, В. Харченко.

В. Гулкевич («Кримінально-правова охорона авторського права і суміжних прав», 2008) [52] дослідив проблемні аспекти кримінально-правової охорони авторського права й суміжних прав; проаналізував зміст кримінально-правових понять, передбачених ст. 176 Криміна-

льного кодексу України; довів, що чинна редакція ст. 176 цього Кодексу передбачає кримінальну відповідальність за порушення тільки майнових прав автора, виконавця, виробника фонограми, відеограми, організації мовлення.

А. Нерсесян («Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності», 2008) [53] розглянув основні соціальні та правові чинники, що впливають на стан кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності; проаналізував процеси становлення, розвитку законодавства, на підставі якого здійснювалася кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності у Російській імперії, СРСР і незалежній Україні; розглянув норми Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, Конвенції Ради Європи про кіберзлочинність.

В. Харченко («Кримінально-правова охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні: перспективи розвитку та гармонізації з європейським законодавством», 2011) [54] розкрив соціальну обумовленість криміналізації порушень у сфері інтелектуальної власності, навів і обґрунтував авторське розуміння системи таких злочинів, висвітлив історичний досвід кримінально-правової охорони зазначених прав, розглянув детермінанти злочинів у сфері інтелектуальної власності, визначив засоби протидії вказаним посяганням.

За спеціальністю 12.00.09 («кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза») в Україні питання охорони інтелектуальної власності вивчалися такими вченими, як І. Горбаньов, В. Єрмоленко, О. Кравчук, І. Курилін, О. Севідов, О. Таран.

О. Таран («Криміналістичне забезпечення розслідування злочинної діяльності у сфері порушення авторського і суміжних прав», 2005) [55] визначила зв'язок цивільно-правової, адміністративно-правової та кримінально-правової відповідальності за правопорушення у цій сфері; здійснила інтерпретацію положень цивільного права при формуванні криміналістичної характеристики злочинних порушень авторського й суміжних прав і визначенні обставин, що підлягають встановленню при їх розслідуванні; уточнила перелік осіб, які можуть визнаватися потерпілими у кримінальних справах про злочинне порушення авторського й суміжних прав; удосконалила криміналістичну класифікацію способів злочинного порушення авторського та суміжних прав.

І. Горбаньов («Особливості методики розслідування порушень авторського права щодо незаконного відтворення та розповсюдження комп'ютерних програм», 2007) [56] описав методику розслідування порушень авторського права щодо незаконного відтворення й розповсюдження комп'ютерних програм, зокрема елементи криміналістичної характеристики цих злочинів, особливості оцінювання матеріалів попередньої перевірки щодо злочинів і прийняття рішення про порушення кримінальної справи, типові слідчі ситуації, версії та особливості їх перевірки на початковому етапі розслідування, проведення окремих слідчих дій під час розслідування цих кримінально-караних порушень.

О. Севідов («Криміналістична характеристика злочинних порушень авторського і суміжних прав та основні положення їх розслідування», 2009; спеціальність 12.00.09 «кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза») [57] визначив основні елементи криміналістичної характеристики злочинних порушень авторського й суміжного прав; особливості предмета доказування і стадії порушення кримінальних справ цієї категорії (зміст первинного матеріалу про злочин, перевірочних дій); сформулював перелік тактичних завдань розслідування, характерних саме для кримінальних справ про злочинне порушення авторського й суміжного прав, і рекомендації щодо засобів їх вирішення – проведення відповідних тактичних операцій.

І. Курилін («Використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, які посягають на права інтелектуальної власності», 2007) [58] проаналізував поняття та криміналістичну характеристику злочинів, які посягають на права інтелектуальної власності; визначив категорію спеціальних знань, що використовуються під час розслідування таких злочинів; довів необхідність участі фахівця при проведенні окремих слідчих дій; визначив особливості призначення і проведення окремих видів судових експертиз.

В. Єрмоленко («Методика розслідування порушень авторського права і суміжних прав», 2010) [59] розробила комплекс теоретичних і практичних рекомендацій, пов'язаних з удосконаленням методики розслідування порушень авторського права й суміжних прав як системи організаційних і тактичних заходів; узагальнила елементи криміналістичної характеристики порушень авторського права та суміжних прав; обґрунтувала рекомендації щодо вдосконалення профілактичних

заходів і напрямів співробітництва на державному й міжнародному рівнях щодо протидії порушенням авторського права та суміжних прав.

О. Кравчук («Криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних із порушенням авторських і суміжних прав», 2012) [60] дослідив криміналістичну характеристику злочинів, пов'язаних з порушенням авторських і суміжних прав; визначив зміст криміналістичної характеристики посягань на об'єкти авторських і суміжних прав та її структуру; навів відомості про окремі елементи криміналістичної характеристики злочинних посягань на об'єкти авторських і суміжних прав; приділив увагу дослідженню слідової картини цих злочинів як одного з інформативних елементів криміналістичної характеристики; розкрив можливість використання відомостей, що містяться в криміналістичній характеристиці, для організації заходів із запобігання злочинам.

Проблеми правовідносин у сфері інтелектуальної власності завжди були в центрі уваги не лише юристів, а й науковців – фахівців інших галузей науки. Так, у рамках дисертаційних досліджень ці питання розглядалися О. Кіреєвою (спеціальність 25.00.01) [61], О. Германовою (спеціальність 10.01.08) [62]. Разом з тим питання захисту права інтелектуальної власності розглядаються переважно вченими-правознавцями трьох фундаментальних юридичних наук: цивільного права, адміністративного права, кримінального права.

Висновки. Одним з найважливіших напрямів стратегії інтеграції України у Європейський Союз і світове співтовариство в цілому є створення національної системи захисту прав інтелектуальної власності. Стаття 54 Конституції України гарантує громадянам свободу літературної, художньої, наукової й технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

На сьогодні представлено різні напрями дослідження авторського й суміжного права в Україні. На підставі аналізу літератури, положень вітчизняного й іноземного законодавства, судової практики, закордонного досвіду дослідниками у своїх дисертаційних дослідженнях обґрунтовуються наукові висновки, проводяться відповідні узагальнення стану та тенденцій розвитку правової охорони інтелектуальної власності, формуються пропозиції стосовно вдосконалення чинного законодавства

України щодо охорони прав інтелектуальної власності. Вказані дисертації безпосередньо не розкривають питань авторського права в діяльності бібліотек. Але дослідники в межах своїх тем розкривають схожі проблеми, які намітилися в бібліотечній сфері. Узагальнення висновків вказаних дисертаційних досліджень дасть змогу покращити обслуговування бібліотечних користувачів в умовах посилення глобальних інформаційних впливів.

Література

1. Бібліотека в реалізації державотворчої інформаційної політики : [монографія] / [Т. Гранчак, В. Бондаренко, С. Горова та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – 339 с.

2. *Іванова М.* Електронні інформаційні ресурси конституційно-правової тематики у фондах НЮБ НБУВ / М. Іванова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2015. – Вип. 41. – С. 441–454.

3. *Артемюв Ю. І.* Про авторське право та деякі проблеми при формуванні електронних інформаційних ресурсів у наукових бібліотеках [Електронний ресурс] / Ю. І. Артемюв. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/8653/1>. – Назва з екрана.

4. *Бойкова О.* Бібліотечно-інформаційні ресурси: проблеми охорони авторського права в Росії / О. Бойкова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2002. – Вип. 9. – С. 484–489.

5. *Вітушко Н.* Авторське право та обмеження інформаційної бази аналітичної діяльності бібліотек: інтернет-аспект / Н. Вітушко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2011. – Вип. 30. – С. 123–133.

6. *Гуцол Г.* Електронні бібліотеки: проблемні питання видавництва, бібліотек, обов'язкового примірника, авторського права / Г. Гуцол // Вісн. Книжк. палати. – 2010. – № 10. – С. 48–49.

7. *Кривошия Т. П.* Проблема авторського права та суміжних прав в бібліотеках на сторінках періодичних видань [Електронний ресурс] / Т. П. Кривошия // Третя наук.-практ. конф. «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», 29 вересня 2011 р., Львів, Україна. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10195/4/44>. – Назва з екрана.

8. *Кругових С.* Авторське право в діяльності сучасної бібліотеки в умовах Інтернет-середовища / С. Кругових // Вісн. Книжк. палати. – 2005. – № 7. – С. 31–32.

9. *Поліщук Р. П.* Проблеми захисту авторського права в бібліотечному обслуговуванні / Р. П. Поліщук // Вісн. Книжк. палати. – 2010. – № 3. – С. 35–38.

10. *Макаренко П. Д.* Бібліотека як складова інформаційної інфраструктури системи інтелектуальної власності України : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : спец. 27.00.03 / Макаренко Павло Дмитрович ; Харк. держ. акад. культури. – Харків, 2016. – 22 с.

11. *Підпригора О. О.* Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності за законодавством України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.03 / Оксана Опанасівна Підпригора ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 1999. – 34 с.

12. *Іванова М.* Огляд сучасних дисертаційних досліджень з авторського та суміжного права в Україні (на основі аналізу фондів НБУВ) / М. Іванова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – Вип. 43. – С. 199–220.

13. *Мельник О. М.* Цивільно-правова охорона інтелектуальної власності в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.03 / О. М. Мельник ; Нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2004.

14. *Шишка Р. Б.* Охорона прав суб'єктів інтелектуальної власності у цивільному праві України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.03 / Р. Б. Шишка ; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2004. – 37 с.

15. *Басай О. В.* Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків у сфері інтелектуальної власності (проблеми теорії) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.03 / Басай Олександр Вікторович ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – Одеса, 2015. – 36 с.

16. *Ульянова Г. О.* Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.03 / Ульянова Галина Олексіївна ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – Одеса, 2015. – 38 с.

17. *Штефан О. О.* Позовне провадження у справах з авторських і суміжних правовідносин у цивільному судочинстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Штефан Олена Олександрівна ;

Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – Київ, 2000. – 19 с.

18. *Макода В. Є.* Правова охорона промислових зразків в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Володимир Євгенович Макода ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2001. – 20 с.

19. *Селіванов М. В.* Захист права на комп'ютерну програму (авторсько-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / М. В. Селіванов ; Нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2002. – 20 с.

20. *Боярчук О. М.* Цивільно-правова охорона суміжних прав в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Боярчук Олександр Миколайович ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2002. – 19 с.

21. *Кравченко О. С.* Цивільно-правове регулювання експертизи у сфері інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Олена Сергіївна Кравченко ; Нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2003. – 16 с.

22. *Ієвіня О. В.* Цивільно-правова охорона та захист прав виробників фонограм : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О. В. Ієвіня ; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2005. – 20 с.

23. *Дорошенко О. Ф.* Судова експертиза як засіб доказування при розгляді цивільних справ щодо порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Олександр Федорович Дорошенко ; Акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. – Київ, 2007. – 22 с.

24. *Ришкова О. В.* Захист прав інтелектуальної власності за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Олена Валеріївна Ришкова ; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2007. – 21 с.

25. *Ульянова Г. О.* Захист авторських прав у правовідносинах, які виникають у зв'язку з рекламою : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Галина Олексіївна Ульянова ; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2008. – 18 с.

26. *Калениченко П. А.* Охорона авторського і суміжних прав у музичному шоу-бізнесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Калениченко Павло Анатолійович ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ, 2008. – 20 с.

27. *Бааджи Н. П.* Відшкодування шкоди, завданої неправомірним

використанням авторських прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Наталія Пилипівна Бааджи ; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2010. – 19 с.

28. *Петренко С. А.* Правова охорона комп'ютерної програми як об'єкта інтелектуальної власності: шляхи розвитку : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Сергій Анатолійович Петренко ; Акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. – Київ, 2010. – 20 с.

29. *Андрусів У. Б.* Цивільно-правова охорона прав інтелектуальної власності на програми (передачі) організації мовлення в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Андрусів Уляна Богданівна ; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ, 2013. – 20 с.

30. *Гарєєв Є. Ш.* Правова охорона винаходів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Є. Ш. Гарєєв ; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2007.

31. *Баженов М. І.* Цивільно-правовий захист авторських прав в Україні і країнах різних правових систем : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Баженов Михайло Ігорович ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2016. – 20 с.

32. *Давид Л. Л.* Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав на промисловий зразок : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Давид Леся Львівна ; Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. – Київ, 2015. – 20 с.

33. *Данилюк А. І.* Цивільно-правовий захист суб'єктивних цивільних прав інтелектуальної власності судом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Данилюк Андрій Ігорович ; Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького. – Івано-Франківськ, 2016. – 20 с.

34. *Маліновська І. М.* Охорона прав на базу даних у цивільному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Маліновська Ірина Миколаївна ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків, 2013. – 20 с.

35. *Садикова Я. М.* Предмет доказування у справах про захист авторських та суміжних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Садикова Яна Михайлівна ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – Київ, 2014. – 20 с.

36. *Селіваненко В. В.* Правова охорона інтелектуальної власності

у сфері охорони здоров'я (цивільно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Селіваненко Володимир Володимирович ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака. – Київ, 2015. – 20 с.

37. *Сорвачов О. В.* Охорона прав на промислові зразки в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Сорвачов Олександр Володимирович ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – Одеса, 2015. – 18 с.

38. *Халаїм Н. О.* Правова охорона промислових зразків в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 / Ніна Олексіївна Халаїм ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2000. – 17 с.

39. *Шевчук С. Р.* Господарсько-правові аспекти захисту непатентованих об'єктів права інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 / Світлана Ростиславівна Шевчук ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом, Ін-т права ім. князя Володимира Великого. – Київ, 2011. – 23 с.

40. *Немеш П. Ф.* Правова охорона торговельних марок в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.03 / Петро Федорович Немеш ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького; НАН України. – Київ, 2009.

41. *Корчевний Г. В.* Адміністративна відповідальність за порушення авторських та суміжних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Г. В. Корчевний ; Нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2002. – 20 с.

42. *Головкова О. М.* Адміністративна відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О. М. Головкова ; Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2008.

43. *Кравченко І. С.* Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ у сфері захисту права інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / І. С. Кравченко ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. – Дніпропетровськ, 2010. – 20 с.

44. *Кіріленко Ф. О.* Адміністративно-правовий захист права інтелектуальної власності правоохоронними органами України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Федір Олександрович Кіріленко ; Нац. акад. внутр. справ. – Київ, 2011. – 16 с.

45. *Ляшенко О. А.* Адміністративно-правове регулювання діяльності ОВС в сфері захисту права інтелектуальної власності : автореф. дис. ...

канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Олена Анатоліївна Ляшенко ; Міжнар. ун-т бізнесу та права. – Херсон, 2011. – 19 с.

46. *Юркова Є. В.* Адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Юркова Євгенія Валеріївна ; Запоріж. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2011. – 15 с.

47. *Тандир О. В.* Адміністративно-правовий захист прав суб'єктів інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Тандир Олексій Віталійович ; Кабінет Міністрів України; Нац. ун-т біоресурсів та природокористування України. – Київ, 2013. – 19 с.

48. *Римарчук Г. С.* Адміністративно-правове забезпечення права інтелектуальної власності в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Римарчук Галина Сергіївна ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Львів, 2013. – 18 с.

49. *Шишко І. А.* Адміністративно-правові гарантії авторського права в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Ігнаци Антоні Шишко ; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». – Київ, 2015. – 20 с.

50. *Шпак А. П.* Адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності у сфері освіти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Шпак Андрій Петрович ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – Київ, 2015. – 19 с.

51. *Троцюк Н. В.* Адміністративно-правовий захист авторських прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Троцюк Ніна Валеріївна ; Нац. авіац. ун-т; М-во освіти і науки України. – Київ, 2016. – 20 с.

52. *Гулкевич В. Д.* Кримінально-правова охорона авторського права і суміжних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / Гулкевич Володимир Дмитрович ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2008. – 20 с.

53. *Нерсесян А. С.* Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / А. С. Нерсесян ; НАН України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ, 2008. – 19 с.

54. *Харченко В. Б.* Кримінально-правова охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні: перспективи розвитку та гармонізації з європейським законодавством : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук :

спец. 12.00.08 / Вадим Борисович Харченко ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2011. – 36 с.

55. *Таран О. В.* Криміналістичне забезпечення розслідування злочинної діяльності у сфері порушення авторського і суміжних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Таран Олена Вікторівна ; Академія адвокатури України. – Київ, 2005. – 19 с.

56. *Горбаньов І. М.* Особливості методики розслідування порушень авторського права щодо незаконного відтворення та розповсюдження комп'ютерних програм : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Горбаньов Ігор Миколайович ; Академія адвокатури України. – Київ, 2007. – 20 с.

57. *Севідов О. А.* Криміналістична характеристика злочинних порушень авторського і суміжних прав та основні положення їх розслідування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / О. А. Севідов ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2009. – 19 с.

58. *Курилін І. Р.* Використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, які посягають на права інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Курилін Іван Ростиславович ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – Київ, 2007. – 16 с.

59. *Єрмоленко В. А.* Методика розслідування порушень авторського права і суміжних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Єрмоленко Вікторія Анатоліївна ; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2010. – 20 с.

60. *Кравчук О. В.* Криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних із порушенням авторських і суміжних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Кравчук Олег Вікторович ; Держ. податк. служба України; Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2012. – 18 с.

61. *Кіреєва О. Б.* Державне управління розвитком інтелектуальних ресурсів в Україні: теоретико-методологічний аспект : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.01 / О. Б. Кіреєва ; Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Дніпропетровськ, 2006. – 20 с.

62. *Германова О. Г.* Авторське право і суміжні права в засобах масової інформації України та Польщі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.08 / О. Г. Германова ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2006. – 17 с.

References

1. Hranchak, T., Bondarenko, V., Gorova, S. et.al. (2016). Biblioteka v realizatsii derzhavotvorchoi informatsiinoi polityky [Library in realization of state-creative informative politics]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Ivanova, M. (2015). Elektronni informatsiini resursy konstytutsiino-pravovoi tematyky u fondakh NIuB NBUV [Electronic information resources constitutional law topics in the National law library of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 41, pp. 441–454. Kyiv [in Ukrainian].
3. Artemov, Yu. I. Pro avtorske pravo ta deiaki problemy pry formuvanni elektronnykh informatsiinykh resursiv u naukovykh bibliotekakh [About copyright law and some problems in the formation of electronic information resources in academic libraries]. Retrieved from <http://lib.iitta.gov.ua/8653/1> [in Ukrainian].
4. Boikova, O. (2002). Bibliotechno-informatsiini resursy: problemy okhorony avtorskoho prava v Rosii [Library and information resources: problems of copyright protection in Russia]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 9, pp. 484–489. Kyiv [in Ukrainian].
5. Vitushko, N. (2011). Avtorske pravo ta obmezhenia informatsiinoi bazy analitychnoi diialnosti bibliotek: internet-aspekt [Copyright and the restriction information base and analytical activities of the libraries: the Internet aspect]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 30, pp. 123–133. Kyiv [in Ukrainian].
6. Hutsol, H. (2010). Elektronni biblioteky: problemni pytannia vydavnytstv, bibliotek, oboviazkovoho prymirnyka, avtorskoho prava [Digital libraries: issues of publishers, libraries, legal Deposit, copyright]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty – Bulletin Book Chamber*, no. 10, pp. 48–49 [in Ukrainian].
7. Kryvoshyia, T. P. (2011). Problema avtorskoho prava ta sumizhnykh prav v bibliotekakh na storinkakh periodychnykh vydan [The problem of copyright and related rights in the libraries on the pages of periodicals]. *Tretia naukovopraktychna konferentsiia «Suchasni problemy diialnosti biblioteky v umovakh informatsiinoho suspilstva» (29 veresnia 2011 r., Lviv, Ukraina) – The third*

scientific-practical conference. Retrieved from <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10195/4/44> [in Ukrainian].

8. Kruhovykh, S. (2005). Avtorske pravo v diialnosti suchasnoi biblioteky v umovakh Internet-seredovyshcha [Copyright in the activities of contemporary libraries in the context of the Internet environment]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty – Bulletin Book Chamber*, no. 7, pp. 31–32 [in Ukrainian].

9. Polishchuk, R. P. (2010). Problemy zakhystu avtorskoho prava v biblioteknomu obsluhovuvanni [Problems of copyright protection in library services]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty – Bulletin Book Chamber*, no. 3, pp. 35–38 [in Ukrainian].

10. Makarenko, P. D. (2016). Biblioteka yak skladova informatychnoi infrastruktury systemy intelektualnoi vlasnosti Ukrainy [Library as a component of the information infrastructure of intellectual property of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

11. Pidopryhora, O. O. (1999). Problemy pravovoho rehuliuвання intelektualnoi vlasnosti za zakonodavstvom Ukrainy [Problems of legal regulation of intellectual property under the laws of Ukraine]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

12. Ivanova, M. (2016). Ohliad suchasnykh dysertatsiinykh doslidzhen z avtorskoho ta sumizhnoho prava v Ukraini (na osnovi analizu fondiv NBUV) [A review of the current dissertation research on copyright and related rights in Ukraine (based on the analysis of collections of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine)]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 43, pp. 199–220. Kyiv [in Ukrainian].

13. Melnyk, O. M. (2004). Tsyvilno-pravova okhorona intelektualnoi vlasnosti v Ukraini [Civil legal protection of intellectual property in Ukraine]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kharkov [in Ukrainian].

14. Shyshka, R. B. (2004). Okhorona prav subiektiv intelektualnoi vlasnosti u tsyvilnomu pravi Ukrainy [Protection of the rights of subjects of intellectual property in civil law of Ukraine]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

15. Basai, O. V. (2015). Pidstavy vynyknennia tsyvilnykh prav ta oboviazkiv u sferi intelektualnoi vlasnosti (problemy teorii) [Grounds of civil rights and obligations in the field of intellectual property (problems of theory)]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

16. Ulianova, H. O. (2015). Metodolohichni problemy tsyvilno-pravovoho zakhystu prav intelektualnoi vlasnosti vid plahiatsu [Methodological problems of civil law protection of intellectual property rights from plagiarism]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

17. Shtefan, O. O. (2000). Pozovne provadzhenia u spravakh z avtorskykh i sumizhnykh pravovidnosyn u tsyvilnomu sudochynstvi Ukrainy [Proceedings in cases of copyright and related legal relations in civil proceedings of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

18. Makoda, V. Ye. (2001). Pravova okhorona promyslovykh zrazkiv v Ukraini [Legal protection of industrial designs in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

19. Selivanov, M. V. (2002). Zakhyst prava na kompiuternu prohramu (avtorsko-pravovyi aspekt) [Protection rights for computer software (copyright aspect)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

20. Boiarchuk, O. M. (2002). Tsyvilno-pravova okhorona sumizhnykh prav v Ukraini [Civil legal protection of related rights in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

21. Kravchenko, O. S. (2003). Tsyvilno-pravove rehuliuвання експертизи u sferi intelektualnoi vlasnosti [Civil-law regulation expertise in the field of intellectual property]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

22. Ievinia, O. V. (2005). Tsyvilno-pravova okhorona ta zakhyst prav vyrobnykiv fonohram [Civil protection and protection of phonogram producers]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

23. Doroshenko, O. F. (2007). Sudova експертиза yak zasib dokazuvannia pry rozghliadi tsyvilnykh sprav shchodo porushennia prav na obiekty intelektualnoi vlasnosti [Forensics as a means of evidence in civil cases on violation of rights to objects of intellectual property Forensics as a means of proof in civil cases concerning infringement of intellectual property]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

24. Ryshkova, O. V. (2007). Zakhyst prav intelektualnoi vlasnosti za tsyvilnym zakonodavstvom Ukrainy [Protection of intellectual property rights by civil legislation of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

25. Ulianova, H. O. (2008). Zakhyst avtorskykh prav u pravovidnosynakh, yaki vynykaiut u zviazku z reklamoiu [Copyright protection in legal relations arising in connection with advertising]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

26. Kalenychenko, P. A. (2008). Okhorona avtorskoho i sumizhnykh prav u muzychnomu shou-biznesi Ukrainy [Of copyright and related rights in the music entertainment business Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

27. Baadzhy, N. P. (2010). Vidshkoduvannia shkody, zavdanoi nepravomirnym vykorystanniam avtorskykh prav [Compensation of the harm caused by the misuse of copyright]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

28. Petrenko, S. A. (2010). Pravova okhorona kompiuternoï prohramy yak objekta intelektualnoi vlasnosti: shliakhy rozvytku [Legal protection of computer programs as an object of intellectual property: how to develop]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

29. Andrusiv, U. B. (2013). Tsyvilno-pravova okhorona prav intelektualnoi vlasnosti na prohramy (peredachi) orhanizatsii movlennia v Ukraini [Civil protection of intellectual property rights to the program (transmission) of speech in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

30. Hareiev, Ye. Sh. (2007). Pravova okhorona vynakhodiv [Legal protection of inventions]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

31. Bazhenov, M. I. (2016). Tsyvilno-pravovyi zakhyst avtorskykh prav v Ukraini i krainakh riznykh pravovykh system [A civil legal protection of authorial rights is in Ukraine and countries of the different legal systems]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

32. Davyd, L. L. (2015). Zdiisnennia ta zakhyst subiektyvnykh tsyvilnykh prav na promyslovyi zrazok. [Realization and protection of equitable civil rights are on an industrial prototype]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [In Ukrainian].

33. Danyliuk, A. I. (2016). Tsyvilno-pravovyi zakhyst subiektyvnykh tsyvilnykh prav intelektualnoi vlasnosti sudom [Civil legal protection of equitable civil rights of intellectual property of cramps]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Ivano-Frankivsk [In Ukrainian].

34. Malinovska, I. M. (2013). Okhorona prav na bazu danykh u tsyvilnomu pravi Ukrainy [A guard of rights is on a database in the civil law of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [In Ukrainian].
35. Sadykova, Ya. M. (2014). Predmet dokazuvannya u spravakh pro zakhyst avtorskykh ta sumizhnykh prav [The article of finishing telling is in matters about the protection of authorial and contiguous rights]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
36. Selivanenko, V. V. (2015). Pravova okhorona intelektualnoi vlasnosti u sferi okhorony zdorovia (tsyvilno-pravovyi aspekt) [A legal safeguard of intellectual property is in the field of a health protection (civil legal aspect)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
37. Sorvachov, O. V. (2015). Okhorona prav na promyslovi zrazky v Ukraini [A guard of rights is on industrial prototypes in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].
38. Khalaim, N. O. (200). Pravova okhorona promyslovykh zrazkiv v Ukraini [Legal protection of industrial designs in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
39. Shevchuk, S. R. (2011). Hospodarsko-pravovi aspekty zakhystu nepatentovanykh ob'ektiv prava intelektualnoi vlasnosti [Economic Aspects generic protection of intellectual property rights]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
40. Nemesh, P. F. (2009). Pravova okhorona torhovelnykh marok v Ukraini [Legal protection of trademarks in Ukraine]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
41. Korchevnyi, H. V. (2002). Administratyvna vidpovidalnist za porushennia avtorskykh ta sumizhnykh prav [Administrative responsibility for violation of copyright and related rights]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
42. Holovkova, O. M. (2008). Administratyvna vidpovidalnist za porushennia prav na ob'ekt prava intelektualnoi vlasnosti [Administrative responsibility for violation of copyright and related rights]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Irpin [in Ukrainian].
43. Kravchenko, I. S. (2010). Administratyvno-yurysdyktsiina diialnist orhaniv vnutrishnikh sprav u sferi zakhystu prava intelektualnoi vlasnosti [Administrative-jurisdictional activity of the Interior for the protection

of intellectual property rights]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].

44. Kirilenko, F. O. (2011). *Administratyvno-pravovyi zakhyst prava intelektualnoi vlasnosti pravookhoronnymy orhanamy Ukrainy* [Administrative and legal protection of intellectual property law enforcement authorities Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

45. Liashenko, O. A. (2011). *Administratyvno-pravove rehuliuвання діяльності ОВС в сфері захисту права інтелектуальної власності* [Administrative and legal regulation of police in the protection of intellectual property rights]: *Extended abstract of candidate's thesis*. Kherson [in Ukrainian].

46. Iurkova, Ye. V. (2011). *Administratyvno-pravova okhorona prava intelektualnoi vlasnosti v Ukraini* [Administrative and legal protection of intellectual property rights in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zaporizhia [In Ukrainian].

47. Tandy, O. V. (2013). *Administratyvno-pravovyi zakhyst prav subiektiv intelektualnoi vlasnosti* [Administrative-legal protection of the rights of intellectual property]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

48. Rymarchuk, H. S. (2013). *Administratyvno-pravove zabezpechennia prava intelektualnoi vlasnosti v Ukraini* [Administrative-legal ensuring of intellectual property rights in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].

49. Shyshko, I. A. (2015). *Administratyvno-pravovi harantii avtorskoho prava v Ukraini* [Administrative and legal guarantees of copyright in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

50. Shpak, A. P. (2015). *Administratyvno-pravova okhorona prava intelektualnoi vlasnosti u sferi osvity* [Administrative and legal protection of intellectual property rights in education]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

51. Trotsiuk, N. V. (2016). *Administratyvno-pravovyi zakhyst avtorskykh prav* [Administrative and legal protection of copyright]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

52. Hulkevych, V. D. (2008). *Kryminalno-pravova okhorona avtorskoho prava i sumizhnykh prav* [Criminal protection of copyright and related rights]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].

53. Nersesian, A. S. (2008). *Kryminalno-pravova okhorona prav intelektu-*

alnoi vlasnosti [Criminal protection of intellectual property rights]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

54. Kharchenko, V. B. (2011). Kryminalno-pravova okhorona prav na obiekty intelektualnoi vlasnosti v Ukraini: perspektyvy rozvytku ta harmonizatsii z yevropeiskym zakonodavstvom [Criminal protection of intellectual property rights in Ukraine: prospects for development and harmonization of European legislation]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

55. Taran, O. V. (2005). Kryminalistychnе zabezpechennia rozsliduvannia zlochnynoi diialnosti u sferi porushennia avtorskoho i sumizhnykh prav [Criminal protection of intellectual property rights in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

56. Horbanov, I. M. (2007). Osoblyvosti metodyky rozsliduvannia porushen avtorskoho prava shchodo nezakonnoho vidtvorennia ta rozpovsiudzhennia kompiuternykh prohram [Features methods of investigating violations of copyright on the illegal reproduction and distribution of computer programs]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

57. Sevidov, O. A. (2009). Kryminalistychna kharakterystyka zlochnynykh porushen avtorskoho i sumizhnykh prav ta osnovni polozhennia yikh rozsliduvannia [Forensic characterization of criminal violations of copyright and related rights and fundamental provisions of their investigation]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

58. Kurylin, I. R. (2009). Vykorystannia spetsialnykh znan pry rozsliduvanni zlochnyiv, yaki posiahaiut na prava intelektualnoi vlasnosti [Use of expertise in the investigation of crimes that infringe on intellectual property rights]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

59. Iermolenko, V. A. (2010). Metodyka rozsliduvannia porushen avtorskoho prava i sumizhnykh prav [Method investigate violations of copyright and related rights]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zaporizhzia [in Ukrainian].

60. Kravchuk, O. V. (2012). Kryminalistychna kharakterystyka zlochnyiv, poviazanykh iz porushenniam avtorskykh i sumizhnykh prav [Forensic characterization of crimes relating to copyright and related rights]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Irpin [in Ukrainian].

61. Kirieieva, O. B. (2006). Derzhavne upravlinnia rozvytkom intelektualnykh resursiv v Ukraini: teoretyko-metodolohichniy aspekt [Public administration development of intellectual resources in Ukraine: theoretical

and methodological aspect]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].

62. Hermanova, O. H. (2006). Avtorske pravo i sumizhni prava v zasobakh masovoi informatsii Ukrainy ta Polshchi [Copyright and Related Rights in the media Ukraine and Poland]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17.04.2017.

Maia Ivanova,

Research Associate, V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

The Protection of Intellectual Property Rights in Ukraine in Modern Dissertation Researches

The article provides an overview of dissertation researches on the protection of intellectual property rights, focuses on the fact that ensuring adequate protection of intellectual property rights is one of conditions of information society development, indicates that modern digital technologies change the very nature of copyright. In conditions of information society development, the system of copyright protection is outdated and creates barriers to obtaining information.

It is noted that the issues of legal relations in the sphere of intellectual property are in the focus of scientists of various disciplines. It is proved that these findings generalization of dissertation researches will improve the quality of service in the increasingly global information influences.

Keywords: information society, copyright, intellectual property, information resources, dissertation/ thesis research, library, social communication.

Майя Иванова,

науч. сотр., Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Охрана прав интеллектуальной собственности в Украине в современных диссертационных исследованиях

В статье проводится обзор диссертационных исследований по вопросам охраны прав интеллектуальной собственности. Акцентируется внимание на том, что обеспечение надлежащей охраны прав интеллектуальной собственности является одним из условий развития информационного общества. Указывается, что современные цифровые технологии изменяют саму природу авторского права. В условиях развития информационного общества система защиты авторского права устарела и создает препятствия к получению информации.

Отмечается, что вопросы правоотношений в сфере интеллектуальной собственности находятся в центре внимания ученых различных отраслей знаний. Указывается, что обобщение выводов в рассмотренных диссертационных исследованиях позволит улучшить качество обслуживания библиотечных пользователей в условиях усиления глобальных информационных воздействий.

Ключевые слова: информационное общество, авторское право, право интеллектуальной собственности, информационные ресурсы, диссертационные исследования, библиотека, социальные коммуникации.